

סיבת הסיבות

על פרשת בחקותי

1. ויקרא כו

{ג} אם בְּחַקְתִּי תִלְכוּ וְאֵת מִצְוֹתֵי תְשַׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם אִתְּם: {ד} וְנִתְתִּי גִשְׁמֵיכֶם בְּעֵתָם וְנִתְּנָה הָאָרֶץ יְבוּלָה וְעֵץ הַשָּׂדֶה יִתֵּן פְּרִי: {ו} וְנִתְתִּי שְׁלוֹם בְּאֶרֶץ וְשִׁכְבַּתְּם וְאִין מִחְרִיד וְהִשְׁבַּתִּי חַיָּה רְעָה מִן הָאָרֶץ וְחָרֵב לֹא תַעֲבֹר בְּאֶרְצְכֶם: {ז} וַיְדַבַּרְתֶּם אֶת אֲבִיכֶם וְנִפְּלוּ לִפְנֵיכֶם לְחָרֵב {ט} וּפְגִיתִי אֲלֵיכֶם וְהִפְרִיתִי אֶתְכֶם וְהַרְבִּיתִי אֶתְכֶם וְהִקִּימְתִּי אֶת בְּרִיתִי אִתְּכֶם: {יד} וְאִם לֹא תִשְׁמָעוּ לִי וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה: {טו} וְאִם בְּחַקְתִּי תִמְאָסוּ וְאִם אֶת מִשְׁפָּטֵי תִגְעַל נִפְשְׁכֶם לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת אֶת כָּל מִצְוֹתֵי לְהַפְרֹכְכֶם אֶת בְּרִיתִי: {טז} אִף אֲנִי אֶעֱשֶׂה זֹאת לְכֶם...

2. אורות ישראל ותחיתו ב

שתי הבנות כלליות הן, המקיפות את ההויה ואת התורה, את כל ההסתכלות בכל שנויי דרכיה: ההבנה המוסרית וההבנה הסבתית. בתוך ההבנה הסבתית, כלולה היא, בתור נשמה עליונה המחיה אותה, ההבנה המוסרית. ההבנה הסבתית מציעה חקים אחוזים זה בזה על כל מרחב היש. מתחיל בעולם החמרי וכחותיו והולך ומקיף, מטפס ועולה עד רוממות העולמים הרוחניים ומנתח את סעיפיהם, כפי עושר הרוח הגדול אשר לאדם... אבל בעת אשר אנו עולים למעלה יותר עליונה של בהירות נשגבה, אז אנחנו משתחררים מכל אותה המועקה הסבתית, וכל הבנין החקי מְצִטִיר לִפְנֵינוּ בתור קשרים מוסריים אחוזים זה בזה, שההידוק והאמץ שבהם הוא לא פחות חזק ואמיץ, ועוד יותר מחוטב, מאותו של התכן אשר להבנה הסבתית, וערכו הכללי הוא נשגב ונעלה ממנו באין ערוך. ... כשאנו מסתכלים בקשר התורה עם האומה, ברית כרותה לארץ ולעם, כשדבקים בד' אלהיהם הרי הם מצליחים, עולים ומתפתחים, משתרשים בארצם ועושים חיל, כשזונים אחרי אלהי נכר הארץ הרי הם מתדלדלים ונופלים, חרבן האומה והארץ בא וצרות וכליונות הולכות ובאות... ההופעה המוסרית מגלה בנו צביון של אמרה, "שכך ראוי להיות", "כך צריך להיות", לא רק "כך הוא" ו"ככה נהיה". ומההכרה ש"כך צריך להיות" בהתגלותה של הבינה המוסרית אנו חוזרים אח"כ להכיר את השלשלת החוקית המוסרית בכל פרטיה... רוח האומה מתעורר לתחיה, ובמחבא החיים אור קדושה וטהרה זורח, - אורו של משיח.

3. מהר"ל גבורות ה' הקדמה שניה

כמו שיש לעולם הטבע סדר מסודר, נוהג על פי טבעו, כך יש לנסים סדר גם כן. כי הנסים בעולם, במה שיש לעולם קשור וחבור והתאחדות עם העולם הנבדל, ויש לזה סדר מסודר, כי אין הדבוק ההוא רק בסדר מסודר, ומפני זה לא יתחדשו הנסים רק בזמן מן הזמנים, ואינם תמידים.

4. משך חכמה ויקרא כו ד

ונתתי גשמיכם בעתם. בלילי שבתות כו' להודיע כמה חטא גורם שנאמר כו' וחסאתיכם מנעו הטוב. הענין, דההנהגה הניסית היא אינה תכליתית, שהשם ברא העולם, שתתנהג באופן הטבע, אשר היא בת אלקים, וכול תכיל שמדתה יכול להיות באופן ברכה נפרצה ואושר מרובה עד בלי די, רק באופן

שאם יכיר האדם כי היא איננה רק השגחה פרטיית על כל פרט, והטבע הוא רק גסים רצופים, אשר מתרגל עין הרואה, וכאשר ילך האדם בדרכי השם במישור גם באופן טבעי יוכל להתברך, ובזה נתברכו ישראל אם בחקתי תלכו, אז גם חקות שמים וארץ ילכו במישור, כי כל דרכי הטבע, לפי מה שסדרה אותם החכמה האלקית, מכוונות ומגבלות לדרכי התורה והמצוה, ולמען שלא יטעה האדם וישכח בורא ומסדר, ומשגיח מהטבע, ויחשוב לרוב הרגלו, כי הטבע היא בעצמה, להפרידה מיוצרה, לכן יש נסיים, אבל אינם תכליתיים, והנסיים הוא רק להעיר לבות בני אדם על מפעלות הבורא ב"ה בהטבע, כי היא ידו והשגחתו הטהורה... אברהם הכיר הטבע והתבונן בה, ומדרכי הטבע והליכותיה הבין מפעלות תמים דעים והכיר היוצר מתוך הצורה ויש מנהיג לבירה זו, וע"ז מורה שם אדנות, ולא היה אדם שקרא להקב"ה אד', עד שבא אברם... אברהם השיג מן המשובב ומן המאוחר למוקדם עד כי השיג היוצר השם האמיתי, שהוא בראן וחדשן מן האפס וההעדר המחלט, וע"ז יורה שם אדנות. והשגה זו העיקרית בכונת הבריאה, לכן אמרו בהבראם באברהם, וכמו שהאדם, שאינו מבין על מציאות והשגחת הבורא רק מן הנבראים יודע ומבין שנבראו ומושגחים בפעולות בורא מחויב במציאותו ובחכמתו המתאחדת עמו, וזה הבנה כהשגת אברהם, וכמוש"א ביום עשות ד' אלקים ארץ ושמים, זה על ההשגה מלמעלה למטה, מן המאוחר אל המוקדם.

5. אם הבנים שמחה פרק שני, ז

והגה ראיתי באיזה ספר לגדול מן הגדולים (וכעת אי אפשר לי לציין שם הספר, והמקום שאני כותב כעת בלי ספרים, מחמת גלותי שברחתי מחדר הורתי מחמת המציק), שביאר הכתוב שאמר דוד "אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, שבתי בבית ה' כל ימי חי", שעמדו כל המפרשים על כפל הלשון "שאלתי" ו"אותה אבקש", מהו שאלה ומהו אבקש, הלא אחת הוא. וכתב לבאר, דהא בלא הא לא מהני, ואם אדם מתפלל על איזה דבר, לא סגי בתפילה לחוד, אפילו תהיה בכונה היותר גדולה, עד שיתעסק בה ג"כ בפועל ויעשה את שלו - אז תועיל התפילה לשמים להשיג הפצו. ונקח דמיון - אחד יבקש מהי"ת שיהיה תלמיד חכם ולא ישב כלל בבית המדרש ללמוד, אלא רק יטייל בחוצות ובשוקים. אדם כזה, אפילו יתפלל כל היום בבכיות לא ישיג שאלתו לעולם, מפני שהוא מצידו לא עשה בשביל זה הדבר כלום. אבל, אם הוא יעשה את שלו, היינו שילך לבית המדרש ויתאמץ בכל כחו ללמוד, וגם יתפלל להי"ת לפתוח לו שערי החכמה, אז ימלא ה' משאלתו בטח. והנה, החילוק בין שאלה ובקשה הוא כך, שאלה - היא תפילה ששואל מהי"ת משאלות לבבו, מה שמתאוה בלבו. בקשה - היא בפועל ובמעשה, הוא מבקש ומחפש אחר דבר שחפץ להשיג.